

1. Úvod

1.1 Cíle analýzy

Nezastupitelnou úlohu v ekonomickém a společenském rozvoji mají lidské zdroje. Zvyšování jejich kvality je prostředkem dosažení stanovených dlouhodobých cílů, které byly společně ve všech zemích Evropské unie přijaty pro vytvoření nejkonzistentnější a nejdynamičtější znalostně založené ekonomiky. Tyto cíle byly přijaty v roce 2000 v Lisabonu Evropskou radou pro časový horizont deseti let, k jejich naplnění byly vytyčeny oblasti, v nichž je třeba dosáhnout nejvýraznějších posunů. Jedná se o vytvoření široce přístupné informační společnosti, o vytvoření evropského prostoru pro výzkum a inovace, o vytvoření podmínek pro podnikání zejména pro malé a střední podniky, o ekonomickou reformu spojenou s dokončováním vnitřního trhu, o vytvoření integrovaných finančních trhů, zlepšení koordinace makroekonomických politik, o aktivní politiku zaměstnanosti, modernizaci sociálního modelu a o udržitelný rozvoj zajišťující dlouhodobou kvalitu života. Všechny devět obecně formulovaných dlouhodobých cílů se dotýká lidských zdrojů, publikace chce proto přispět k zachycení jejich stavu v regionálním pohledu.

Cílem publikace je charakterizovat stav a vývoj lidského potenciálu Jihomoravského kraje v období let 2000 až 2005, analýza by měla napomoci odpovědět na hlavní otázku: „Čím je charakterizován vývoj lidských zdrojů ve sledovaném období v kraji a jak se odlišuje od vývoje v jiných krajích České republiky?“. Analýza lidských zdrojů v kraji si vyžaduje postihnout vývoj demografické, sociální a ekonomické situace kraje, což publikace s určitou mírou zjednodušení přináší. V obecnosti je obsah veden dvěma základními směry, prvním je oblast kvality lidských zdrojů, druhým pak je jejich využití.

V části věnované kvalitě lidských zdrojů jsou postupně v daném časovém období posuzovány opět dvě určující složky:

- struktura obyvatel - v rámci ní sídelní struktura, věková skladba, vzdělanostní skladba obyvatelstva jako základ kvality lidských zdrojů, zdravotní stav obyvatelstva, stěhování i ve spojitosti s cizinci, projekce počtu obyvatel s perspektivou 20 let
- vzdělávání – obsahem je střední a vysoké školství jako počáteční vzdělávání, celoživotní vzdělávání jako další vzdělávání, využívání informačních technologií jako prostředek dotváření i dalšího zvyšování kvality lidských zdrojů.

Část věnovaná využití lidských zdrojů je dělena do tří základních oblastí:

- ekonomický potenciál – obsahem je makroekonomika, investice, odvětvová struktura ekonomiky a podnikatelské prostředí jako měřítko ekonomické výkonnosti regionu, výzkum a vývoj jako předpoklad dalšího růstu stejně jako dopravní dostupnost, součástí je i bytová výstavba jako prostředek stabilizace lidských zdrojů
- zaměstnanost – tato část je reprezentována výsledky výběrového šetření pracovních sil, doplněná je o průměrné mzdy, zaměstnanost cizinců a dojížděku za prací
- nezaměstnanost – struktura uchazečů o zaměstnání podle údajů Ministerstva práce a sociálních věcí, z části také podle výsledků výběrového šetření, součástí jsou i informace o volných pracovních místech.

Věcný obsah je doplněn o úvodní část, jehož obsahem je komplexní pohled na vývoj lidských zdrojů v České republice v daném období včetně stručného mezinárodního srovnání, dále shrnutí tendencí vývoje v Jihomoravském kraji. Samostatnou kapitolou je mezikrajské srovnání.

Při hodnocení byla použita popisná analýza s využitím hodnocení časové řady vývoje ukazatelů (index, průměrná roční změna, střední hodnota), hodnocení intenzity jevu (vztažením hodnot na střední stav obyvatel). Náznovým prostředkem hodnocení prostorového a časového jsou také tabulková srovnání v textu i v příloze, grafy a kartogramy.

V kapitole mezikrajského srovnání je hodnocení pojato ve třech základních směrech – vzdělávání, zaměstnanost a nezaměstnanost, a to metodou syntetických ukazatelů. Za každou oblast byly vybrány navzájem nezávislé ukazatele, byl zredukován jejich počet a bodovým systémem byla stanovena jejich významnost – váha. Z dat byly spočítány jejich normované hodnoty a byl stanoven odstup jednotlivých krajů od nich. Z vah a odstupů byl vypočten daný syntetický ukazatel a stanoveno pořadí krajů. V konečné fázi byl vytvořen souhrnný ukazatel a hodnoceno celkové postavení kraje. Podrobný postup použitý při mezikrajském srovnání je součástí kapitoly 4.